

SAMMANSTÄLLNING AV SLUTSATSERNA I UTREDNINGEN AV MISSTÄNKTA OEGENTLIGHETER/FEL I BISTÅNDSPROJEKT

EN ÖVERSIKTLIG PRESENTATION AV SLUTSATSERNA I TVÅ PUBLICERADE RAPPORTER*

Uppföljning av misstankar och iakttagelser
om oegentligheter/fel i Riksrevisionens rapport RiR 2007:20
"Oegentligheter inom bistånd. Är Sidas kontroll av biståndsinsatser via
enskilda organisationer tillräcklig?"

*) 2008-03-19 (Tanzania, Sydafrika, Namibia)
2008-05-28 (Kenya)

Utredning av misstänkta oegentligheter/fel i biståndsprojekt: sammanfattning

Redovisning av slutsatserna från hela uppföljningen av misstankar i Riksrevisionens rapport "Oegentligheter inom bistånd. Är Sidas kontroll av biståndsinsatser via enskilda organisationer tillräcklig?"

Allegretto Revision AB har enligt Sidas uppdragsbeskrivning genomfört en utredning av misstankar om oegentligheter/fel i biståndsprojekt som presenterats i Riksrevisionens rapport RiR 2007:20. Detta är en sammanfattning av slutsatserna för de båda delgranskningarna som genomförts av de totalt 11 projekt som ingick i uppdragsbeskrivningen. Utredningen har genomförts av auktoriserad revisor Sture Eriksson och organisationskonsult Tanja Ehrenberg.

Sture Eriksson

Tanja Ehrenberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Syfte	2
1.3 Uppdragets inriktning och omfattning	3
1.4 Metod	5
2.1 Utredningens slutsatser	7
2.1.1 Bekräftade misstankar/iakttagelser	9
2.1.2 Avfärdade iakttagelser/misstankar	10
2.1.3 Misstanke/Iakttagelse går ej att bedöma	13
2.1.4 Misstankarna/iakttagelserna ej relevanta.....	14
2.1.5 Egna iakttagelser	16
2.1.6 Har några oegentligheter begåtts?	16

SAMMANFATTNING

1.1 Bakgrund

Riksrevisionen gav i oktober 2007 ut rapporten 2007:20 ”Oegentligheter inom bistånd. Är Sidas kontroll av biståndsinsatser via enskilda organisationer tillräcklig?” Rapporten presenterar resultaten av Riksrevisionens granskning av Sidas stöd till det civila samhället som förmedlas via svenska organisationer genom Sidas så kallade ramorganisationer. I Riksrevisionens granskning ingick projekt som handlagts åt Sida av ramorganisationerna Forum Syd och Svenska Missionsrådet.

Granskningen inkluderade totalt 15 projekt i 10 organisationer fördelade på fyra länder – Namibia, Sydafrika, Tanzania och Kenya. Riksrevisionen anser att resultaten av granskningen är alarmerande och att det är en betydande oreda i många av projekten.

I sin rapport presenterar Riksrevisionen misstankar om oegentligheter och fel i totalt 12 projekt i sju av de granskade organisationerna i de fyra länderna.

En av Riksrevisionens rekommendationer till Sida var att ”vidta lämpliga åtgärder för att utreda de problem och oklarheter som Riksrevisionen iakttagit i granskningen av Sida och de olika projekten”.

Sida/SEKA (enheten för samverkan med enskilda organisationer, humanitärt bistånd och konflikthantering), beslutade att med anledning av Riksrevisionens slutsatser och rekommendation genomföra en oberoende utredning med rättslig inriktning. Totalt elva projekt i sju organisationer i de fyra länderna skulle utredas enligt uppdragsbeskrivningen. För arbetet med utredningen engagerade Sida firman Allegretto Revision AB.

En första rapport som inkluderade åtta projekt i fem organisationer i Tanzania, Sydafrika och Namibia presenterades den 19 mars 2008. På grund av oroligheter i Kenya fick utredningen skjutas upp ett par månader. Den andra delen av rapporten som inkluderar de tre återstående projekten i två organisationer i Kenya publicerades den 28 maj 2008. Denna sammanfattning inkluderar samtliga slutsatser från de bråda rapporterna

1.2 Syfte

Utredningens syfte var att förse Sida med relevant information för att kunna fatta beslut om nödvändiga åtgärder utifrån de misstankar om oegentligheter/fel som framställts i Riksrevisionens rapport.

1.3 Uppdragets inriktning och omfattning

Att bekräfta eller avfärda Riksrevisionens misstankar och iakttagelser om oegentligheter/fel i granskade biståndsprojekt

Uppdraget var att följa upp de enskilda misstankar och iakttagelser som Riksrevisionen presenterat i sin rapport 2007:20 "Oegentligheter inom bistånd - är Sidas kontroll av biståndsinsatser via enskilda organisationer tillräcklig?" I uppdraget ingick att genomföra en fördjupad granskning av de projekt där Riksrevisionen rapporterat om fel och oegentligheter

Uppdraget gick ut på att samla in tillräckligt med information för att kunna antingen bekräfta eller avfärda varje enskild misstanke eller iakttagelse om oegentligheter och fel.

Om oegentligheter/fel blivit bekräftade var uppdraget att beskriva dem och att där det var möjligt kvantifiera beloppen.

Om påståendet om oegentligheter/fel kunnat avfärdas var uppdraget att beskriva på vilka grunder de kunnat avfärdas.

Utredningen omfattar totalt 51 enskilda misstankar och iakttagelser om oegentligheter och fel i projekt som Riksrevisionen tagit upp i sin rapport. Sammanlagt har elva projekt i sju organisationer i Tanzania, Sydafrika, Namibia och Kenya granskats.

På grund av oroligheterna i Kenya i början på året gick det inte att genomföra de planerade fältbesöken där förrän senare på våren. Av den andledning har utredningen rapporterats i två omgångar. Den första delen som omfattar projekten i Tanzania, Sydafrika och Namibia publicerades i mars. I maj publicerade vi en bilaga som även inkluderar de kenyanska projekten.

Oegentligheter och fel

I vår utredning har vi liksom i den tidigare utredningen utgått från RS definition (svensk revisionsstandard) av oegentligheter respektive fel. Definitionen innebär i en korthet att en "oegentlighet" bygger på en avsiktlig handling medan ett "fel" inte beror på någon avsiktlig handling.

"Forensic investigation"

I Sidas uppdragsbeskrivning, som är skriven på engelska, står att uppdraget ska utföras som en så kallad "forensic investigation". Detta innebär att projekten ska utredas med fokus på oegentligheter/fel. I arbetat ingår både att granska material och att intervjua och ställa följdfrågor till berörda personer angående de misstänkta oegentligheterna/felen. Att arbeta på detta sätt med att ställa frågor och följdfrågor är ett normalt förfarande och praxis både för rättsliga instanser och för revisorer.

Målet med arbetet är att i möjligaste mån få fram en sann bild av verkligheten. Detta kräver både att man ställer frågor och att man samtidigt har en rimligt ifrågasättande attityd till den information som presenteras. Om man inte ställer frågor uppstår lätt missförstånd eftersom det finns risk att man inte får hela bilden av det som hänt.

Oberoende granskning

Uppdraget från Sida har inte varit att överpröva Riksrevisionens slutsatser utan att genomföra en oberoende granskning med utgångspunkt i de misstänkta oegentligheterna/felen som tagits upp i Riksrevisionens rapport. Uppdraget inkluderade även att beskriva och kvantifiera eventuella ytterligare misstankar om oegentligheter/fel som kunde komma fram i utredningen.

Storleken på projekten som granskats

Som redan nämnts omfattar utredningen totalt elva projekt i sammanlagt sju organisationer Tanzania, Sydafrika, Namibia och Kenya. Det totala sammanlagda beloppet för de elva projekten som granskats är SEK 8 386 920, varav de svenska organisationen bidragit med totalt SEK 1 421 820 i egeninsats. Sidabidraget uppgår till SEK 6 965 100.

Tabell 1 Förteckning över de svenska organisationerna och projekten som utretts i den avslutande granskningen

Land	Svensk organisation	Projektnummer	Projektbeteckning	Projektbudget (SEK)	Varav egeninsats (SEK)
Tanzania	Evangeliska Frikyrkan	2000:076	TZ1	454 000	-
Tanzania	Tandalaföreningen	2001:051	TZ3	304 000	59000
Tanzania	Tandalaföreningen	2002:326	TZ4	251 000	47000
Tanzania	Tandalaföreningen	2003:995	TZ5	121 000	24000
Tanzania	Safina	2004:1783	TZ6	770 000	-
Sydafrika	Svenska Alliansmissionen, Evangeliska Frikyrkan	2003:102	SA1	1 205 000	241000
Sydafrika	Svenska Alliansmissionen, Evangeliska Frikyrkan	2004:056	SA2	1 199 025	327786
Namibia	Centerkvinnorna	2001:562	N	1 772 000	341000
Kenya	NAV-Partner	2003:068	K1	298 895	40 034
Kenya	Trosgnistan	2004:073	K2	1 600 000	260 000
Kenya	Trosgnistan	2004:074	K3	412 000	82 000

Totalt		8 386 920	1 421 820
---------------	--	------------------	------------------

1.4 Metod

Utredningens faser

Arbetet med utredningen genomfördes i två faser. I fas ett studerades Riksrevisionens rapport och Riksrevisionens dokumentation som legat till grund för rapporten. Klargörande möten hölls också med representanter från Riksrevisionen. Information inhämtades även från Svenska Missionsrådet, Forum Syd och de svenska partnerorganisationerna. Detta skedde genom personliga möten, telefonsamtal och insamling av skriftliga kommentarer och annan dokumentation. Med utgångspunkt i den information som samlats in gjorde vi en detaljerad arbets- och resplanering för det fortsatta arbetet.

I fas två gjorde vi fältbesök på samtliga projekt. Vid besöken träffade vi både dem som varit ansvariga och genomfört projekten och representanter för projektens målgrupper. Vi har i vår granskning intervjuat projektledare, redovisningsansvariga, organisationsledning, utbildare, utvärderare projektdeltagare, byggnadsmästare, brunnstekniker, lokalbefolkning, revisorer, rektorer, skolkommittémedlemmar, lärare och elever.

Representanter från följande svenska partnerorganisationer var närvarande vid våra projektbesök: Evangeliska Frikyrkan, Safina, Centerkvinnorna och NAV-partner.

Tillvägagångssätt vid projektbesöken

Vi inledde varje organisationsbesök med ett startmöte där närvarande berörda personer informerades om utredningens bakgrund och syfte. Därefter gick vi igenom den redovisning som presenterats, först översiktligt och sedan på djupet.

Utifrån vår genomgång har vi bedömt om det varit möjligt att skapa en projektrapport utifrån redovisningen samt om det varit möjligt för en revisor att avge ett rent revisionsintyg.

I de fall där verifikationerna i bokföringen varit bristfälliga, eller där Riksrevisionens misstankar om fel/oegentligheter varit särskilt allvarliga, har vi begärt in ytterligare underlag som kan styrka utläggerna. I sista hand har vi bitt projektledare och bokförare att ge muntliga förklaringar till bristerna. Därefter har vi bedömt rimligheten i förklaringarna och trovärdigheten i det extra materialet innan vi gjort en slutlig bedömning.

Projekttaktiviteter som rapporterats har vi verifierat genom att granska bokföringsdokumentation och aktivitetsdokumentation samt genom fysisk

verifiering av skolbyggnader, skoltak, källor, pumpar, skolbänkar och andra skolmöbler, dokumentskåp, första-hjälpen-lådor, bilar och motorcyklar.

Vi har under granskningen och den fysiska verifieringen av aktiviteter intervjuat projektledare, bokförare, tekniker, låntagare, lärare, elever, byggmästare, kursdeltagare, rektorer, skolkommittémedlemmar och övrig lokalbefolkning.

Vi har löpande stämt av våra iakttagelser med de inblandade projektparterna för att få deras kommentarer och förklaringar. De svenska och lokala organisationerna har muntligen delgivit granskningens slutsatser och fått möjlighet att kommentera dessa.

Presentationen av våra slutsatser

Granskningens slutsatser presenteras först i en översiktlig tabell som tar upp det totala antalet iakttagna/misstänkta fel/oegentligheter och resultatet av granskningen. Därefter presenteras iakttagelserna/misstankarna punkt för punkt, följt av någon av följande slutsatser: a) ”bekräftad”, b) ”avfärdad”, c) ”går ej att bedöma och d) ”är ej relevant”.

Resonemang kring begreppet ”felaktigt rent revisionsintyg” i Riksrevisionens rapport

I Riksrevisionens observationer ingår en bedömning om huruvida rent eller orent revisionsintyg borde ha avgivits. Ett revisionsintyg kallas orent är när det på något sätt avviker från standardformuleringen. Avvikelserna kan till exempel bestå i att revisorn har lagt till upplysningar av olika slag som rör redovisningen. Även om upplysningar om brister har lagts till i revisionsintyget och det är orent kan revisorn ändå välja att tillstyrka (godkänna) redovisningen som helhet.

För att inte fastna i teoretiska resonemang har vi enbart tagit ställning till om revisorn har tillstyrkt eller avstyrkt redovisningen och om vi utifrån våra observationer anser att revisorns ställningstagande varit riktigt.

Resonemang kring begreppet ”projektet har inte innehållit källskatt” i Riksrevisionens rapport

En av de punkter som enligt uppdragsbeskrivningen skulle granskas var misstanken att vissa projekt inte innehållit källskatt för de anställda eller betalt in motsvarande medel till skattemyndigheten.

Eftersom projekten i sig inte är några självständiga rättssubjekt och inte har några anställda går det inte att tala om huruvida projektet innehållit källskatt eller inte. Det är organisationen som har arbetsgivaransvar och skyldighet att betala in källskatt och sociala avgifter. Därför har punkten tagits med i utredningen med utgångspunkt i att påståendet ska gälla de organisationer som genomfört projekten, inte projekten i sig själva.

2.1 Utredningens slutsatser

Tabell 1 Översikt redovisade misstänkta oegentligheterna/felen med granskningens resultat

Misstänkta oegentligheter/fel	Antal	Misstanke bekräftad	Misstanke avfärdad	Misstanke går ej att bedöma	Misstanke ej relevant
Brister i bokföringen	10	5	5		
Organisationen har inte rapporterat inkomster som projektet genererat	1				1
Ingen dokumentation av aktiviteter	1		1		
Bristfällig dokumentation av aktiviteter	1		1		
Pengar har stulits ur projektet	1				1
Medel har rapporterats som förbrukade men behållits av organisationen	1	1			
Otillräckliga underlag för resekostnader avseende projektledare	1		1		
Betalt ersättning för tak som blåst bort från en skola. I hyreskontraktet anges att hyresvärden skall stå för den här typen av kostnader	1		1		
Konsultarvode till sydafrikansk konsult har utbetalats under tre år. Gick inte att klargöra vilka tjänster som tillhandahållits.	1		1		
Projektledare har tagit ut stora belopp utan att verifiera kostnaderna	2	2			
SEK 154 000 har förts över till ett avslutat projekt och har rapporterats som använda i projektet utan att detta har kunnat styrkas.	1		1		
Det går inte att koppla kostnader för 30 % av projektet till huvudbok	1		1		

Översikt redovisade misstänkta oegentligheterna/felen med granskningens resultat, forts

Misstänkta oegentligheter/fel	Antal	Misstanke bekräftad	Misstanke avfärdad	Misstanke går ej att bedöma	Misstanke ej relevant
Lån för ett belopp på ca SEK 100 000 saknar underlag	1		1		
Dokumentation som gäller lån visar tecken på att ha upprättats nyligen eller ha manipulerats	1	1			
Information gällande fysisk verifiering som gäller tid för byggandet av skolbyggnader matchar inte bokföringen	1		1		
Tecken på att byggnadskontrakt upprättats nyligen	1			1	
Saknas dokumentation av byggnadskostnader för skoltak	1		1		
Uppgivna betalningsmottagare för byggandet av skoltak eventuellt felaktiga	1		1		
Oriktig information som gäller försäljning av en bil. Hur transaktionen gått till går inte att avgöra	1				1
Oriktig slutbetalning till anställd tekniker	1			1	
Betalning till projektanställd utan tillfredsställande underlag	1	1			
Bristande dokumentation när det gäller inköp av motorcykel. Kvittot hävdas är borttappat	1		1		
Motorcykel saknas	1		1		
Felaktigt rent revisionsintyg trots brister i bokföringen	9	4	4	1	
Inte innehållit källskatt	8	4			4
Ej erlagt sociala avgifter	1		1		
Summa	51	18	23	3	7

2.1.1 Bekräftade misstankar/iakttagelser

Att en iakttagelse eller misstanke blivit *bekräftad* betyder att vi i vår utredning funnit att det finns belägg för den.

I vår granskning ingick att reda ut 51 enskilda punkter där Riksrevisionen iakttagit eller fattat misstanke om fel eller oegentligheter. I vår granskning har vi kunnat bekräfta 18 av de rapporterade iakttagelserna och misstankarna.

Brister i bokföringen (fem projekt)

I fem fall har vi bekräftat att det finns brister i bokföringen. Bristerna är av olika slag. I vissa projekt har det varit stora brister och det saknas underlag helt eller delvis för perioder i bokföringen, (TZ1, SA1) eller det råder väsentlig oordning (TZ6).

I samtliga projekt där vi konstaterat brister i bokföringen har underlagen i större eller mindre utsträckning varit bristfälliga. Det kan till exempel betyda till att det saknas kvitton eller att det saknas tillräcklig information för vad kostnaderna avser. Bristerna har i ett fall gällt en enstaka men större aktivitet i projektet. I flera fall har bristerna varit mer framträdande under särskilda perioder beroende på kunskapsnivån hos den som skött redovisningen under den aktuella perioden.

Inte innehållit källskatt (fyra projekt)

Fyra av de bekräftade iakttagelserna gäller att organisationen inte innehållit källskatt (TZ1, N, K2, K3).

Revisorerna har givit felaktigt rent revisionsintyg (fyra projekt)

Fyra av de bekräftade iakttagelserna gäller revisorernas arbete. I dessa fall har den aktuella revisorn godkänt projektrapporteringen trots att det funnits brister i bokföringen. (TZ5, TZ6, SA1, K3).

Övriga enskilda iakttagelser som vi har bekräftat

-Projektledare har tagit ut stora belopp utan att verifiera kostnaderna (SA1 och SA2)

Organisationen har varit mycket dålig på att begära in kvitton från personer som kvitterat ut medel i samband med olika projektaktiviteter. Det saknas därför tillfredsställande underlag för stora belopp i de båda projekten.

-Medel har rapporterats förbrukade men behållits av organisationen (TZ5)

I detta fall hade organisationen lagt in ett belopp motsvarande SEK 30 000 i ett kassaskåp. I slutrapporten redovisades de som förbrukade. Organisationens förklaring var att man inte hann genomföra aktiviteten som planerat men att man tänkte göra det vid ett senare tillfälle. Organisationen satte åter in pengarna på sitt projektkonto några månader senare.

-Dokumentation som gäller lån visar tecken på att ha upprättats nyligen eller ha manipulerats (K1)

Detta gäller ett projekt där fel låntagare enligt vår granskning angivits i projektets slutrapport. Vi bekräftar att organisationen försett Riksrevisionen med dokument som styrker de felaktigt rapporterade låntagarna och kan inte utesluta att man manipulerat dokument för att verifiera den felaktiga rapportversionen.

-Betaling till projektanställd utan tillfredsställande underlag (K3)

I vår granskning har vi bekräftat iakttagelsen när det gäller en utbetalning till en projektanställd tekniker. Beloppet som saknar tillfredsställande underlag uppgår till SEK 4 900.

2.1.2 Avfärdade iakttagelser/misstankar

Att en iakttagelse eller misstanke blivit *avfärdad* betyder att vi efter att grundligt ha utrett den kommit fram till att den inte är befogad och därför helt kan avskrivas. Det kan antingen vara så att iakttagelsen/misstanken saknar substans, eller att bristen inte varit så allvarlig eller omfattande att den är ett fel. Totalt 23 av Riksrevisionens 51 misstankar och iakttagelser har avfärdats i granskningen.

Brister i bokföringen (fem projekt)

I fem av tio fall har vi avfärdat Riksrevisionens iakttagelse om att det är väsentliga brister i bokföringen (TZ3, TZ4, N, K1 och K3)

I ett projekt berodde den ursprungliga iakttagelsen sannolikt på att organisationens arkiv var i så dålig ordning. Då vi till slut lyckats leta fram alla pärmar visade sig bokföringen vara i tillfredsställande skick (N).

I ett projekt fanns iakttagelsen att det inte går att koppla kostnaderna till huvudbok. I detta fall måste man notera att projektet utgjorde en del i organisationens bokföring samt att projektet fått bära en del av organisationens kostnader. Projektkostnaderna var heller inte helt korrekt bokade. Med hänsyn tagen till dessa faktorer har vi sett att det är det möjligt att koppla de rapporterade kostnaderna till huvudbok (K1).

I ett projekt var det många av de iakttagna bristerna i underlagen som blev avfärdade i vår granskning. De återstående belopp som hade bristande underlag handlade inte om några väsentliga summor (K3).

I två projekt bedömde vi bokföringen som helt tillfredsställande (TZ3 och TZ4).

Felaktigt rent revisionsintyg trots brister i bokföringen (fyra projekt)

I tre projekt där bokföringen enligt vår granskning är utan väsentliga fel och brister fanns även iakttagelsen att revisorn har givit felaktigt rent revisionsintyg trots bristande bokföring. Eftersom vi kommit fram till att bokföringen i dessa fall är tillfredsställande bedömer vi också att revisorn kunnat avge rent revisionsintyg (N, K1, K3).

Vi håller med bedömningen om att ett revisionsintyg för det fjärde projektet (SA2) borde ha varit orent på grund av bristerna i bokföringen. Enligt vad vi erfar fanns dock inte något riktigt revisionsintyg vid tiden för Riksrevisionens besök. Ett revisionsintyg upprättades först senare under året. Enligt vad vi erfar var intyget som då utfärdades orent.

Enskilda iakttagelser/misstankar om fel/oegentligheter som avfärdats

-Ingen dokumentation av aktiviteter (TZ1)

I vår granskning fann vi dokument (som varit i stor oordning och utspridd i organisationens lokaler och i projektledarens hem) som bekräftade 78 % av de rapporterade kurserna i projektet. Detta ansåg vi var tillräckligt med bevis för att kunna säga att kurserna hade hållits. Det fanns dock mer material som vi inte gick igenom.

Ytterligare projektdokumentation omfattade en utförlig halvtidsutvärdering av projektet som gjorts av en extern konsultorganisation. Utvärderingen innehöll en lista med namn på 110 deltagare intervjuats inom ramen för utvärderingen. Vi intervjuade en av utvärderarna samt fem slumpvis utvalda personer från listan med intervjuade deltagare utan anmärkning. Vår sammanfattande bedömning är att projektets aktiviteter är väl dokumenterade.

-Bristfällig dokumentation av aktiviteter (TZ3)

Vi har funnit tillräckligt med underlag i bokföring och projektdokument för att anse att aktiviteterna i projektet är tillräckligt verifierade. Vårt stickprov på projektets skolbyggnader och inventarier var också utan anmärkning.

-Otillräckliga underlag för resekostnader avseende projektledare (TZ5)

I granskningen har vi gått igenom samtliga verifikationer i projektets bokföring och bedömt dem som tillfredsställande. Man har använt sig av kommunens väl utvecklade rutiner för hanteringen av projektets ekonomi.

Vi har i vår granskning godkänt handskrivna underlag för resetraktamenten om de 1) är signerade, 2) om resans mål och antal resta kilometer framgår och 3) om vi sett att det går att knyta resan till projektets aktiviteter. Så har varit fallet med samtliga underlag för resetraktamenten i det aktuella projektet och därför har vi bedömt underlagen som tillfredsställande.

Betalt ersättning för tak blåst bort från en skola. I hyreskontraktet anges att hyresvärden skall stå för den här typen av kostnader (N)

Enligt vår granskning gäller hyreskontraktet en huvudbyggnad som organisationen hyr av ägaren. Taket som blåste bort gällde enligt vad vi erfar en annan byggnad som organisationen själv hade uppfört på området. Denna byggnad var inte inkluderad i kontraktet som iakttagelsen gällde.

-Konsultarvode till sydafrikansk konsult har utbetalats under tre år. Gick inte att klargöra vilka tjänster som tillhandahållits (N)

Dessa konsultarvoden finns enligt vår granskning upptagna i projektets budget som godkänts av Forum Syd. Enligt vad vi erfar har konsulten har bland annat hjälpt till med planering av program och organisationens budgetarbete, med rapportering, marknadsföring och fundraising. Han har även haft en rådgivande funktion gentemot den lokala organisationens styrelse och chef. Att så verkligen är fallet styrks av olika dokument, bland annat konsultens egna rapporter till styrelsen med beskrivning av de arbetsuppgifter han utför. Hans underskrift finns i flera av den lokala organisationens dokument från den granskade projektperioden. Ett möte med konsulten beskrivs också i en reserapport gjord av en representant för Centerkvinnorna som besökte projektet under den aktuella perioden. I det granskade materialet ingår även projektansökningar till olika bidragsgivare som konsulten varit med och författa. Att konsulten varit involverad i arbetet med att skriva ansökningarna styrks både av honom själv per mejl och av den lokala organisationen. Vår bedömning är att det finns tillräckliga bevis från olika källor som verifierar att konsulten finns och har utfört arbete i projektet och i organisationen.

-SEK 154 000 har förts över till ett avslutat projekt och har rapporterats som använda i projektet utan att detta har kunnat styrkas (K1)

Både Sida och Svenska Missionsrådet har godkänt att dessa medel får användas i organisationens låneverksamhet i det aktuella projektet.

Lån motsvarande det överförda beloppet har betalats ut till personer i projektets målgrupp. Den ekonomiska hanteringen av lånen är enligt vår granskning utan allvarliga brister. Lånen går lätt att följa i bokföring och andra dokument såsom kontrakt och avbetalningsplaner.

-Det går inte att koppla kostnader för 30 % av projektet till huvudbok (K1)

I detta fall måste man notera att projektet utgjorde en del i organisationens bokföring, samt att projektet fått bära en del av organisationens kostnader. Detta har inte bokats helt korrekt i organisationens bokföring. Med hänsyn tagen till dessa faktorer har vi sett att det går att koppla de rapporterade kostnaderna till huvudbok.

-Lån för ett belopp på ca SEK 100 000 saknar underlag (K1)

Denna iakttagelse gäller de SEK 154 000 som redan avhandlats ovan. Vi har funnit att underlagen är tillfredsställande när det gäller dessa lån.

-Information gällande fysisk verifiering som gäller tid för byggandet av skolbyggnader matchar inte bokföringen (K2)

Vi har fysiskt verifierat sju av projektets 16 skoltak. Samtliga sju matchar bokföringen. En åttonde skola bedömer vi också vara verifierad då det finns en

artikel med foton från invigningen som skedde under den aktuella projektperioden. En kenyansk minister var gäst under invigningen. Vår bedömning är att iakttagelsen kan avfärdas.

-Saknas dokumentation av byggnadskostnader för skoltak (K2)

Vi har funnit kontrakt, checknummer och kvittenser för samtliga byggnadskostnader i bokföringen. Vår fysiska verifiering av skoltaken var utan anmärkning. Vid vårt besök begärde vi även ut och kontrollerade de inlösta checkerna från bank. Vi bedömer dokumentationen som tillfredsställande.

-Uppgivna betalningsmottagare för byggandet av skoltak eventuellt felaktiga (K2)

Vi har följt upp samtliga verifikat som gäller byggandet av skoltak. Vi har verifierat betalningsmottagarna genom att göra intervjuer med byggmästare personligen och per telefon. Vidare har vi tagit namnteckningsprov och stämpelprov, kontrollerat inlösta checker från bank och verifierat byggarbetet med en skola i en dagbok från projektperioden som tillhörde en av betalningsmottagarnas. Vi har tagit ett stort stickprov på projektets skolor som var utan anmärkning. Vi har även kontrollerat att de sammanlagda beloppen från kontrakten stämmer med det totala beloppet för takläggning som bokats i huvudboken. Vi bedömer att de uppgivna betalningsmottagarna är de verkliga.

-Bristande dokumentation när det gäller inköp av motorcykel. Kvittot hävdas är borttappat (K3)

Vi har följt upp existerande kvittounderlag (kvittokopia) från Yamaha där registreringsnummer och motornummer är uppgivet. Vi har även sett polisanmälan på att originalkvittot befanns i en väska som blev stulen.

-Motorcykel saknas (K3)

Vi har verifierat att motorcykeln finns på organisationen och används dagligen. Vi har kontrollerat att motorcykelns registreringsnummer och numret på motorblocket överrensstämmer med numren som står angivna på kvittokopian från Yamaha.

2.1.3 Misstanke/iakttagelse går ej att bedöma

I tre fall har vi kommit till slutsatsen att det inte går att bedöma huruvida misstanken/iakttagelsen är riktig eller inte.

Vår uppfattning är det att det måste finnas goda bevis innan man slår fast att ett fel har begåtts.

Enskilda iakttagelser där vi bedömt att misstanken ej går att bedöma

-Tecken på att byggnadskontrakt upprättats nyligen (K2)

Det är nu ett år sedan dessa dokument i så fall skulle ha producerats och de är inte längre nygjorda. Vi anser att vi inte kan bedöma om påståendet var sant vid tiden för Riksrevisionens besök.

-Oriktig slutbetalning till anställd tekniker (K3)

Enligt vår granskning gäller misstanken en bonus som kvitterats ut av en projektanställd vid det sista utbetalningstillfället. Organisationens motivation till utbetalningen är att personen utfört sitt arbete väl och man ville belöna detta. Beloppet uppgår till SEK 3 000. Vi anser att vi som utomstående idag inte kan avgöra om detta var ett rimligt beslut eller ej.

-Felaktigt rent revisionsintyg trots brister i bokföringen (TZ1)

Vi har kunnat konstatera att projektets bokföring delvis är bristfällig, under vissa perioder mycket bristfällig. Det råder oordning på materialet och det saknas underlag för väsentliga belopp. Utifrån periodens bokföring som den ser ut idag borde revisorn inte ha tillstyrkt redovisningen.

Dock kom en väsentlig del av bokföringen fram inför och under vårt besök. I det ”nya” material som kom fram under vårt besök finns ”spår” av revisorns arbete i form av blyertsmarkeringar. Att det är revisorns blyertsmarkeringar bekräftades av honom personligen. I kvartalsrapporterna som revisorn upprättat (i anglosaxiska länder är det vanligt att revisorn är den som upprättar rapporten) påtalas brister som gäller organisationens kassainventeringsintyg. Dessa kommentarer i kvartalsrapporterna och ”spåren” av revisorns kontroller gör det rimligt att anta att bokföringen var mer fullständig då revisionen gjordes än den är idag.

Vår slutsats är att det vare sig går att bekräfta eller avfärda iakttagelsen om att redovisningen tillstyrkts på felaktiga grunder. Detta eftersom det inte går att veta hur fullständig bokföringen var då revisionen genomfördes.

2.1.4 Misstankarna/iakttagelserna ej relevanta

Att en misstanke/iakttagelse ej är relevant betyder att vi gjort bedömningen att den inte har någon betydelse för det projekt som granskats. I totalt sju fall har vi bedömt att iakttagelserna saknar relevans.

Inte innehållit källskatt (fyra projekt)

I tre av projekten (TZ5, SA1 och SA2) har det inte varit aktuellt att innehålla källskatt eftersom lönerna inte nått upp till de miniminivåer där skattemyndigheten börjar kräva källskatt. I dessa fall har vi bedömt iakttagelsen om att organisationen inte innehållig källskatt som ej relevant.

I det fjärde projektet (TZ6) gjorde vi bedömningen att organisationen gjort vad man kan begära för att betala in källskatt. På grund av byråkratiskt krångel med att registrera sig som en skatteinbetalande organisation kunde man helt enkelt inte betala in källskatt. Vi tog del av kommunikationen med skattemyndigheten gällande ärendet och erfor att organisationen nu har träffat en överenskommelse med skattemyndigheten när det gäller den granskade perioden. Organisationen har sedan dess betalat in källskatt enligt vad vi erfar.

Också i detta fall har vi bedömt iakttagelsen som ej relevant

Enskilda iakttagelser/misstankar om fel/oegentligheter som bedömts ej ha relevans i sammanhanget

-Organisationen har inte rapporterat inkomster som projektet genererat (N)

Att projektet skulle generera egna inkomster var en av projektets uttalade målsättningar. Både Forum Syd och projektets svenska partner var väl medvetna om att projektet genererade inkomster. Detta har vi fått bekräftat muntligen från den svenska partnern och sett redovisat i projektdokument som Forum Syd haft tillgång till. Det fanns inte något formellt krav på att de genererade inkomsterna skulle redovisas till Forum Syd. Forum Syd har också godkänt slutrapporten utan att inkomsterna redovisats. Att kravet inte ställdes på att inkomsterna skulle redovisas kan man ha åsikter om. Men eftersom det inte fanns något sådant krav, och eftersom alla parter var medvetna om att inkomster genererades i projektet är vår bedömning att iakttagelsen saknar relevans.

-Pengar har stulits i projektet (TZ1)

Iakttagelsen grundas vad vi erfar på ett odaterat brev till finansierarna skrivet av en av de skandinaviska medarbetarna i organisationen. I brevet antyds att pengar försvunnit. Vid vårt besök intervjuades medarbetaren som skrivit brevet. Vi intervjuade också projektledaren, organisationens dåvarande generalsekreterare och den dåvarande revisorn kring brevet.

Under intervjuerna framkom att dessa pengar (möjligtvis handlade det inte om pengar utan om kvitton), eventuellt hade försvunnit år 1997. Man hade försökt reda ut vad som hänt utan att lyckas. Beloppet som det gällde var och är fortfarande okänt. Medarbetaren som skrivit brevet uppgav i intervjun att han var nyanställd när han skrev det och att han idag inte mindes bakgrunden till att han gjorde det.

Eftersom det har gått elva år sedan händelsen och tidigare gjorda utredningar misslyckats har vi gjort bedömningen att ”spåret kallnat”. Då händelsen inte heller ägt rum under den projektperiod som vi fått i uppdrag att granska avfärdar vi punkten som ”ej relevant” i vår bedömning.

-Oriktig information som gäller försäljningen av en bil. Hur transaktionen gått till går inte att avgöra (K2)

Enligt information som Riksrevisionen fått från bilregistret i Kenya var bilen en Ford Taunus. Enligt organisationens försäljningspapper gällde transaktionen istället en Mitsubishi Pajero. Vi har kunnat konstatera att bilen, som är 16 år gammal och var trasig vid försäljningstillfället, inte har något med de aktuella projekten att göra.

Vi bedömer därför att denna misstanke saknar relevans i sammanhanget. (Dock kunde vi vid vårt besök på plats spåra upp en Mitsubishi Pajero med rätt registreringsnummer hos den aktuella köparen).

2.1.5 Egna iakttagelser

I uppdraget ingick även att rapportera om eventuella egna iakttagelser som vi gjorde under granskningen. Sammanlagt har vi gjort fem ytterligare iakttagelser utöver de punkter vi hade att granska.

Enskilda egna iakttagelser i fem fall

Under vår granskning har vi i fem fall gjort egna iakttagelser av fel och brister som ligger utanför de punkter vi hade att granska enligt uppdragsbeskrivningen.

Det första gäller att nya typer av kostnader och budgetposter har rapporterats i slutredovisningen av ett projekt, utan att dessa fanns med i den ursprungliga projektbudgeten (TZ1). Så vitt vi kan bedöma hade Svenska Missionsrådet inte godkänt förändringen och inte heller fått någon förklaring till varför förändringarna gjorts. Man har ändå till slut valt att godkänna slutrapporten.

Den andra iakttagelsen gäller att ett projekt har blivit belastat med fyra månaders lönekostnader för personalen. Enligt vår granskning skulle organisationen ha stått för dessa kostnader (TZ1).

Den tredje iakttagelsen gäller att en organisation inte betalat in sociala avgifter för sin projektledare som man borde ha gjort (SA1).

En fjärde iakttagelse gäller felaktigt rent revisionsintyg trots felaktigheter i slutrapporteringen (K1).

Den femte och sista iakttagelsen gäller ett kontrakt som fyllts på med ytterligare information efter undertecknandet (K2)

2.1.6 Har några oegentligheter begåtts?

Oegentligheter har begåtts i tre fall

I vår utredning har vi utgått från att en oegentlighet bygger på en avsiktlig handling. Enligt vår bedömning är det i tre av de utredda fallen man kan tala om att oegentligheter har begåtts.

Det första gäller pengar som rapporterats förbrukade men som förvarats i ett kassaskåp och sedan satts tillbaka in på organisationens konto (projekt TZ5).

Det andra fallet som vi bedömt vara en oegentlighet gäller en revisor som underlåtit att granska underlagen till rapporten som skulle revideras. Revisorns assistent som genomförde granskningen var dessutom nära släkt med projektledaren och därmed jävig (projekt TZ6).

Den tredje iakttagelsen gäller låntagare som felaktigt slutrapporterats, trots att de som i verkligheten hade erhållit lån till stor del bestod av andra personer (projekt K1).